

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

ԻԶ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1952

≡ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ≡

ԹԻՒ 10

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՐԱԻԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Տեղապահ Սրբազան Հօր և Ս. Աթոռոյ Պատ. Տնօրէն Ժողովոյ կարգադրութեամբ, հինգ ամիսներ առաջ Գեր. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մանուկեանը Ֆրանսայէն, ուր կը մնայ այժմ իբր Կաթողիկոսական Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց, կը մեկնէր Հարաւային Ամերիկա, հոն ևս, մեր այդ հեռաւոր, եկեղեցանուէր ու ազգասէր զաղութներուն մէջ հանգանակութիւններ կազմակերպելու ի նպաստ երուսաղէմի Առաքելական Ս. Աթոռին և անոր հովանին վայելող մերազն ժողովուրդին:

Երախտախառն ուրախութեան զգացումներով սրտագին պարտք կը նկատենք յայտարարելու, և ասիկա ի պատիւ Հարաւային Ամերիկայի մեր արեւակիցներուն, թէ ամենուրեք Ս. Աթոռոյ նուիրակը դիմաւորուած է սիրով և կարեկցութեամբ, և որ իր կարգին Պուէնոս Այրէսի և Հարաւային Ամերիկայի բոլոր հայաշատ կեդրոններու մէջ զանազան հոգեւոր և Հայ Եկեղեցւոյ զգացումներով տոգորուած սիրտերուն բաշխած է նախ՝ Քրիստոսի Տնօրինական վայրերու օրհնութիւնները, խօսելով Հայ Երուսաղէմի կրօնական ու ազգային սրբութիւններէն, ազգապարծան իրաւունքներէն, մաղաղաթներու մէջ ծրարուած գեղեցկութիւններէն, և այն ոգիէն՝ որ Երուսաղէմի դարաւոր այս սրբութեան յատուկ է, և որուն ի սէր և ի խնդիր ի գիշերի և ի տունընեան անձնագոհ սերունդներ դարերէ ի վեր մինչև մեր օրերու այս մռայլը, ըրած են իրենց կարելի լաւագոյնը, որպէսզի չմարի ոչ մին այն կանթեղներէն՝ զորս մեր երանանշորհ նախնեաց շերմեռանդութիւնը վառած ու գետեղած է Տնօրինական ու ազգային Սուրբ Տեղեաց մեր իրաւունքներուն վերև, մեր Եկեղեցւոյ պատուոյն և ազգին մխիթարութեանը համար:

Նուիրական պարտքի այս զգացումով, Հարաւային Ամերիկայի մեր հաւրադատները անխտիր, չթերացան մխիթարութեան առիթը հանդիսանալ իր եկամուտներէն առայժմ զրկուած Ս. Յակոբեանց ազգապարծան Հաստատութեան և Պաղեստինի աղիտահար, տնաւեր և ընչազուրկ մերազն ժողովուրդին, որ այնքան պէտք ունի իր արեւակիցներու օժանդակութեանը: Հանգանակութեան գործը Հարաւային Ամերիկայի մեր բոլոր հայաշատ զաղութներուն մէջ, Պուէնոս Այրէսէն սկսեալ, եղած է աւելի քան զոհացուցիչ: Մեր կարիքը դիմաւորելու

այս ազնիւ կերպին և լիարուսն փոյթին մէջ, Հարաւային Ամերիկայի մեր հարազատները անգամ մը ևս կը նուիրագործեն բարիքին զգացումը, ի յայտ բերելով իրենց ցեղային ու հոգեկան ինքնութիւնը:

Կարեկցելու և տալու զգայարանքը յաւէտ կենդանի իրողութիւնը եղած է մեր ժողովուրդին, որով ան ջանացած է միշտ կենսունակ պահել ինքզինքն ու իր դարերը, հակառակ իր վրայ խուժող բազմապիսի աղէտներուն: Պաշտպան հանդիսանալ իր նմանին և արենակցին, երբ ան պէտք ունի օգնութեան, սրտապին տուրքը վճարել իր կրօնական ու ազգային Հաստատութիւններուն, անոնց գոյութեան և պայծառութեան ի խնդիր, անյետաձգելի պարտականութիւններ են զորս կարելի չէ չզգալ երբ մարդ Հայու զգացում ունի իր սրտին խորը և արիւն՝ իր երակներուն մէջ: Ահա այդ նուիրական և սիրելի զգացումն է որ Հարաւային Ամերիկայի մեր հարազատները մղած է բարիքի, կատարելու համար իրենց կրօնական ու ազգային պարտքը և անոնց նուիրականութիւնը լուրջ խոկումներով կենդանի պահելու համար իրենց մէջ:

Հարաւային Ամերիկայի Հայութիւնը, առանց շողմի և ներկայ հանդանակութեան պարագան օգտագործելու զգացումին, պէտք է ըսել թէ այսօր կը ներկայացնէ մեր ամենէն ուշադրաւ դադուրներէն և տարրերէն մին: Կամքի և աշխատութեան ցեղային բարի յատկութեանց շնորհիւ, զադուրը այսօր ոչ միայն իր մէջ կը հաշուէ նիւթական շօշափելի արդիւնքներու տիրացած բազմաթիւ անհատներ, այլ նաև անոր մտաւոր ու բարոյական մտահոգութիւններով տոգորուած անձնաւորութիւններ, որոնք հաւատարիմ իրենց ցեղի մեծ աւանդութիւններուն, կ'ընեն իրենց կարելին, օժտելու տեղւոյն հայութիւնը կրօնական և կրթական Հաստատութիւններով, արծարծ ու տեական ընելու համար Հայրենիքէն, ազգային զանգուածներէն ու նուիրականութիւններէն հեռու մեր այդ հարազատներուն գոյութիւնը: Նիքոթեան, Պէրկամալի, Տիարպէքիրեաններ, Չինոգեան, Հայկազ Սարի, Սարաֆեան, Մելիքեան և ուրիշներ, վստահ ենք թէ միայն նիւթական բարիքներով օժտուած հայեր չեն, և ժամանակի մը համար չէ իրենց գործն ու յաջողութիւնը Հարաւային Ամերիկայի հեռաւոր Հայ զադութի ծոցին մէջ: Կը սիրենք յուսալ վաղուան մեր տոհմային տարեգրութեանց մէջ ողջունել անոնց անունն ու գործը, կարգին անոնց՝ որոնք դէր մը կատարեցին մեր տոհմային կեանքին մէջ: Շամիրեաններ, Ղաւթամեաններ, Մուրատեաններ և իրենց սերունդը Հնդկաստանի Հայ զադութի մէջ, Նուպարեաններ և Մելքոնեաններ Եգիպտոսի մէջ, Կիւլպէնկեաններ, Գաւակէօգեաններ Ամերիկայի մէջ, և տակաւին բազմաթիւ ուրիշներ մեր զանազան զադութներէն, դադրած են այլեւս պարզ անհատներ ըլլալէ և դարձած նուիրական անուններ, շնորհիւ իրենց զգացումին և գործին, համապատասխանող զերենք ծնող ցեղին ողբին և մեծագործութեան: Անոնք բոլորը իբրև սերմ բարի, անարծաթ բայց լեցուն սիրտով, ինկան օր մը օտարութեան ծոցը, և եթէ կըցին մեծագործ և օգտակար անհատներ դառնալ, ատիկա շնորհիւ իրենց մեծ զգացումին և ազգային կարիքներուն նկատմամբ իրենց ցոյց տուած սիրայօժար փոյթին է միայն:

Իրական երջանիկներն ու մեծութիւնները, չքեղ ապարանքներու մէջ բնակողները չեն, այլ անոնք՝ որոնք ուրիշներու երախտազէտ սիրտերուն մէջ

գիտեն ապրիլ: Հարստութիւնը անէծք է և աղէտ, երբ բարիքի և մեծագործութեան առիթ չի հանդիսանար: Մեր Եկեղեցւոյ աւանդական աղօթքին համաձայն, երանելի են և անմուաց բոլոր անոնք՝ որոնք Եկեղեցի կը շինեն և նուիրատու կը հանդիսանան իրենց ժողովուրդին: Յաւիտենական է Աւետարանին խօսքը, թէ գաւաթ մը պաղ ջուրն անգամ անվարձ չի մնար, զի մարդն է որ կ'արժեւորէ ու կը մեծցնէ բարիքը:

Ուրախ և մխիթարուած ենք անգամ մը ևս հոս այս էջերուն մէջ կարենալ յայտարարելու, երախտագիտական ջերմ գգացումներով, թէ Պաղեստինի աղէտէն ի վեր, արտասահմանի մեր արեւակիցները անտարբեր չզտնուեցան Երուսաղէմի Ս. Աթոռին նկատմամբ, ըրին անհրաժեշտ լաւագոյնը, վառ պահելու համար Ս. Գլխադրի սեղանին առջև կախուած կանթեղը և պահպանելու 1500 տարիներու ազգային այս մեծ ժառանգութիւնը, զին սերունդներու արեան և զոհողութիւններու: Մեր վանքերն ու անոնց հոգևոր զինուորութեան նուիրուող պահապանները, համաձայն մեր աստուածարեալ նախնեաց, են «սիւնք աշխարհի, պարիսպ ընդդէմ թշնամւոյն և աստեղը լուսատուք յերկրի»: Վստահ ենք թէ ոչ մէկ ճշմարիտ հաւատացեալ Հայ պիտի ուզէր որ խախտին այդ սիւները և աղօտէր այն լոյսը որ մեր հոգիին է, մեր մտքին ու խղճին, կեանքի մեր ճամբան լուսաւորող:

Դժուարութիւններ՝ որոնց առջև կը գտնուի այսօր ազգին այս Տունը, այնքան մեծ են, որ կը փորձուինք մտածել թէ նոր հրաշքի հաւասար իրադարձութիւններ անհրաժեշտ են, կարենալ փրկելու համար զայն: Անոնք, որոնք խոնարհաբար, առանց փրկիչներ ըլլալու յաւակնութեան, բազմապիսի այս դժուարութեանց մէջէն կը ջանան կացութիւնը դիմաւորել, մեր ժողովուրդին պատկանող խոնարհ հոգիներ են, և կը կատարեն այս դժնդակ օրերու ընդմէջէն դործ մը՝ որ միայն դնահատութեան արժանի է, և անոնց աղերսազին կոչերը միայն ու միայն ի հաշիւ ազգային այս ժառանգութեան են:

Ըսել թէ Հայ Երուսաղէմը ազգին կը պատկանի, հաստատել է մեր տոհմային ամենէն ամուր սկզբունքներէն մին, իսկ շահագրգռուիլ նման Հաստատութիւններու նիւթական, մտաւորական ու բարոյական կեանքով, ի դործ դնելով կարելի հակազդիւր օրէնքի ճամբով, իրաւունքն է Հայ ժողովուրդին: Այդ դործը կրնայ և պարտի ընել ու ընել տալ ամենէն աւելի մեր պարկեշտ մտաւորականութիւնը, այսինքն անոնք որոնք ո՛չ միայն դրչի և խօսքի շնորհը ունին, այլ մանաւանդ անոնք որ կը հաւատան նաև գաղափարի և սկզբունքի ունին, և առանց երկընտրանքի կ'ընդունին թէ Ազգին դարաւոր կեանքին մէջ փրկարար դեր կատարած է Հայ Եկեղեցին և արժանի է միշտ զինքը ծնող ժողովուրդին համարումին և հոգածութեանը:

Տրամօրէն անարդար կը գտնենք մեր մամուլի մէկ մասին անճիշդ և անպատշաճ արտայայտութիւնները Հայ Երուսաղէմի զինուորեալ — սիրելի է մեզ կրկնել միշտ այս ճիշդ որակումը — Միաբանութեան հասցէին, սակաւամեզ բայց նուիրեալ այդ տարրերուն հանդէպ պարզելով սկեպտիկ կեցուածք մը, նկատելով զանոնք բեռ մը լով՝ յոգնատանջ Հայ ժողովուրդի կռնակին դրուած: Փոխան անիմաստ և չարամիտ դատափեռումներու, աւելի ճիշդ պիտի ըլլար վստահութեամբ և անվերապահ աջակցութեամբ քաջալեր հանդիսանալ

Հաստատութեան համար ի զիշերի և ի տուրնշեան աշխատող Միաբանութեանը՝ և ի հարկին ստեղծել անհրաժեշտ շարժումը ի նպաստ այս դարաւոր Աթոռին և անոր եկեղեցական ու ազգային իրաւունքներու պահպանմանը, ողջամիտ քննադատութեան լոյսին տակ երեւան բերելով եղածն ու ըլլալիքը, և չմոլորեցնել հանրային կարծիքն ու խղճմտանքը իր կրօնական ու ազգային Հաստատութիւններու նկատմամբ, անտեսելով այն ինչ որ եղած է և կ'ըլլայ ամէն օր, ի զին ամենէն ծանր զոհողութիւններու:

«Վանքին դէմ չենք, բայց դէմ ենք վանականներու» արտայայտութիւնը կը մատնէ հոգեբանութիւն մը, որուն չենք ուզեր անդրադառնալ այս էջերուն մէջ: Անտարակոյտ կարելի չէ ըմբռնել վանք մը առանց վանականներու, իսկ հակառակ ընթանալ Հաստատութեան ծառայութեան նուիրուածներուն, խաչաձեւ լու չափ անոնց համեստ գործը, պիտի նշանակէր ուզել որ կործանի Հաստատութիւնը: Կը սիրենք մտածել որ վերի արտայայտութիւնը սկզբունք մը չէ, այլ պահանջի վերածուած փափաք մը, Աթոռը աւելի պայծառ ու բարգաւաճ տեսնելու, այլապէս վերի արտայայտութիւնը արամախոհելու ամենէն զուգահիշ կերպերէն մին է, նուազագոյն սոփեստութիւնը, զոր մարդ կրնայ թոյլ տալ ինքզինքին:

Անտեղի և անիմաստ երկիւղներու անձնատուր ըլլալու պէտք չկայ, հակառակ աղէտին և անոր հետեւանքով ստեղծուած դժուարութիւններու, Աստուած բոլորովին լքած չէ կրօնական ու ազգային այս Տունը, շնորհիւ չպակսող օժանդակութիւններուն, անայլայլ շարունակուած է մեր կրօնական, կրթական և ժողովրդային օժանդակութեան գործը, և Ս. Յակոբեանց սակաւաթիւ Միաբանութիւնը իրեն օժանդակ և զօրավիգ եզոզ իր ժողովուրդին հետ միասին, կը շարունակէ բնել իր կարելին, պահելու և պահպանելու ազգին այս մեծ ժառանգութիւնը որուն շուրջ ստեղծուած դժուարութիւնները օրէ օր աւելի քան ծանրակշիռ կը դառնան:

Ուրախ և երախտապարտ ենք այս տեսակէտով Հարաւային Ամերիկայի մեր հարազատներուն, որոնք ընդառաջելով Ս. Աթոռոյ օգնութեան կոչին և իր նուիրակի միջոցաւ կարկառուած ձեռքին, ամիսներէ ի վեր կը շարունակեն ընել իրենց ելքայրական օժանդակութիւնը յօգուտ Ս. Աթոռոյ և վանքաբնակ մերազն ժողովուրդին:

Մեր սրտազին շնորհակալութիւնը նախ Պուէնոս Այրէսի Հոգեւոր Հովիւ մեր հարազատին, Հոգ. Տ. Յարութիւն Վրդ. Մուշեանին, որ Ս. Աթոռոյ նուիրակի մեկնելէն առաջ զգացուցած էր ամենուրեք Ս. Աթոռոյ կարիքը, և իր սրտազին քարոզներով և հրատարակութիւններով շինած էր տրամադրութիւնները արդիւնաւոր հանգանակութեան մը ի հաշիւ, անձամբ նոյնպէս բերելով իր եղբայրական աջակցութիւնը Ս. Աթոռոյ ժրաշան նուիրակին:

Մեր անխառն երախտազիտութիւնը նոյնպէս Հարաւային Ամերիկայի բոլոր թեմերու հանգանակիչ մարմիններուն, մասնաւորաբար Աթիւրօ Սարգիսեանի, Դէորդ Սարաֆեանի, Դրիզոր Կառավարեանի, և Յովհաննէս Պալվայել զգացումներով դիմաւորել մեր կարիքը: Տէրը թող վարձահատոյց ըլլայ անոնց բոլորին, մէկի փոխաբէն հազարապատիկ հատուցանելով անոնց:

Երանի ողորմածաց զի նոքա ողորմութիւն գտցեն: